

[Indenrigsministeren.]

tanken, at betalingstaksterne i forbindelse med tilskuddet i medfør af sygehusloven i det væsentligste skal kunne dække udgifterne ved disse institutioners drift.

I § 8 C. findes endvidere en regel om, at patientens opholdskommune skal udrede hele betalingstaksten eller en del af denne. For behandling på ambulatorier skal kommunen betale den fulde takst ud fra den betragtning, at ambulatoriebehandlingen bør være vederlagsfri for patienten. Drejer det sig om indlæggelse på behandlingshjem, er kommunens betalingspligt derimod begrænset til den del af taksten, der ikke udredes af patientens sygekasse. Er patienten ikke nydende sygekassemedlem, kan der blive tale om at pålægge kommunen at udrede den del af taksten, der måtte overstige betalings-taksten på patientens hjemstedsygehus.

Af kommunernes udgifter til hel eller delvis dækning af taksten opnår de ifølge forslaget § 8 D. refusion af i alt $\frac{7}{10}$, således at de selv kun kommer til at bære $\frac{3}{10}$ af disse udgifter.

I § 8 E. er det foreslået, at der med tilslutning af finansudvalget kan ydes lån eller tilskud til etableringen af disse institutioner. Dette forslag skal bl. a. ses på baggrund af, at udgifter til forrentning og afskrivning ikke kan medtages ved opgørelse af de tilskudsberettigende udgifter i henhold til sygehusloven.

En udbygning af behandlingsinstitutionerne i større omfang bliver næppe til virkelighed i den allernærmeste fremtid. Forslagets gennemførelse medfører vel i første omgang hovedsagelig, at der lægges faste rammer for statens og kommunernes deltagelse i udgifterne ved driften af de allerede eksisterende ambulatorier og behandlingshjem. Det er imidlertid mit håb, at den foreslåede refusionsordning vil anspore både kommunerne og de private organisationer, der beskæftiger sig med de alkoholskadedes problemer, til at gå aktivt ind i arbejdet med oprettelsen af nye ambulatorier og behandlingshjem i det omfang, der skønnes at være behov herfor.

Med hensyn til de ændringer i sociallovgivningen, der er nødvendige og ønskelige som følge af nærværende lovforslag, henvises til forslag, der senere fremsættes af den højtærede socialminister.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Socialministeren (Bomholt): Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændringer i loven om offentlig forsorg. (Vedrørende arbejdsanstalter m. v.).

Forslaget vedrører i hovedsagen lovens bestemmelser om arbejdsanstalter o. lign., og det bygger på en i februar 1959 af det såkaldte anstaltsudvalg afgivet betænkning om disse spørgsmål.

Med denne betænkning har anstaltsudvalget, der blev nedsat i 1948, afsluttet sin virksomhed. I den forløbne tid har udvalget, der under ledelse af amtmand Wedell-Wedellsborg bl. a. har omfattet repræsentanter for de kommunale organisationer, større kommuner, forsorgsanstalter og filantropiske institutioner samt nogle særligt sagkyndige læger, udført et stort og værdifuldt arbejde, som jeg gerne ved denne lejlighed vil udtrykke min påskønnelse for. Udvalgets arbejde har givet sig udtryk i udsendelsen af ikke mindre end 4 betænkninger og redegørelser. Der er faktisk foretaget en kulegravning af hele dette komplicerede felt af socialforsorgen ud fra næsten alle tænkelige aspekter.

I udvalgets første betænkning i 1953 er der således givet en omfattende redegørelse for anstaltsforsorgens ydre rammer, og på grundlag af en foretaget social-psykologisk undersøgelse af klientelet på arbejdsanstalterne blev der i 1955 af udvalget udsendt en redegørelse herom. De oplysninger, der er nedfældet heri, vil også fremover kunne være af stor betydning ved det fortsatte arbejde med disse problemer.

Allerede i den første betænkning fra udvalget blev der også rejst spørgsmål om forskellige lovændringer, og der blev specielt stillet forslag om ændringer i forsorgsloven med henblik på en eventuel ratifikation af Europarådets konvention om menneskerettigheder. Dette forslag blev i det væsentlige gennemført ved en lov af 25. februar 1953, hvorved bl. a. lovens hidtidige regler om hensættelse til tvangsarbejde blev indskrænket til et minimum.

En særlig opmærksomhed har udvalget helliget alkoholistspørgsmålet under hensyn

[Socialministeren.]

til den betydelige rolle, alkoholismen spiller med henblik på anstaltsanbringelser. En betænkning — kaldet Forsorgen for alkohol-lidende — om undersøgelser og overvejelser vedrørende dette specielle område er udsendt i 1958. Denne betænkning indeholder en række konstruktive forslag til ændring og forbedring af alkoholistforsorgen. Da udvalget er gået ind for den anskuelse, som også jeg anser for den rette: at alkoholisme fortrinsvis betragtes som en sygdom og i overensstemmelse hermed behandles i tilknytning til sygehusvæsenet, er jeg enedes med min kollega indenrigsministeren om, at han fremsætter lovforslag i overensstemmelse hermed.

Den betænkning — udvalgets 4. og sidste — som danner grundlag for det lovforslag, jeg her har den ære at fremsætte, beskæftiger sig med den almindelige anstaltsforsorgs centrale problemer og indeholder forslag til en udbygning og forbedring af denne forsorg.

Det er naturligvis nærliggende, at udvalget også har beskæftiget sig med spørgsmålet, om det ikke var muligt at nå dertil, at forsorg på arbejdsanstalter i det hele kan undgås. Man må jo erkende, at af de midler, der står til den sociale forsorgs disposition, er anbringelse på anstalt det, man sidst bør gribe til. Udvalget er imidlertid nået til den erkendelse, at det ikke vil være muligt at undvære arbejdsanstalter under den ene eller anden form. Men udvalget peger dog på en række områder, hvor en udbygning af den sociale forsorg — den være af offentlig eller privat karakter — vil kunne hindre eller modvirke den deroute, som ellers let vil ende med en anstaltsanbringelse. Der peges på en udbygning af socialkontorerne resocialiseringsbestrebelse, f. eks. gennem en mere almindelig indførelse af sociallægeordningen, og der henvises til det af udvalget i sin 3. betænkning fremsatte forslag om ambulatorier til behandling af alkohol-lidende. Særlig for så vidt angår unge, stilles der direkte i betænkningen forslag om adgang til ydelse af rejsehjælp. Dette forslag er specielt møntet på unge, som er havnet i de større byer, men som ikke har kunnet tilpasse sig her. Ved adgangen til ydelse af rejsehjælp vil der nu være mulig-

hed for at bringe disse unge tilbage til deres oprindelige og naturlige miljø, hvor chancen for, at de vil føre en normal tilværelse, er større. I denne forbindelse kan jeg også nævne, at bestemmelserne i den revalideringslov, som jeg håber vil blive gennemført efter det forslag, der for tiden er til behandling i tinget, må antages i et vist omfang at kunne modvirke anstaltsanbringelser.

Uanset alle forebyggende foranstaltninger må man imidlertid — som udvalget har gjort det — regne med, at der stadig vil være et vist klientel, for hvilket anbringelse på anstalt er den eneste udvej. Dette klientel er en meget broget flok, som imidlertid for størstedelens vedkommende har det tilfælles, at de frembyder asociale træk i større eller mindre omfang. Det drejer sig om vagabonder, drikfældige personer, visse lovovertrædere og i et vist omfang egentlige plejepatienter. Blandt klientelet findes også en del sindslidende og psykopatisk prægede personer, som det ikke er muligt at få anbragt på anden måde. Absolut set udgør anstaltsklientelet ikke noget stort tal, for tiden vel en 1 000-1 500 personer.

Hvad skal man nu stille op med dette klientel? Man kunne her tænke sig en fuldstændig omlægning af anstaltsforsorgen, således at denne udelukkende blev lagt an på behandlingsmæssige synspunkter, en umiddelbart tiltalende fremgangsmåde, men da den i forhold til det ret lille klientel ville kræve betydelige investeringer, har udvalget imidlertid ikke kunnet gå ind for den. Efter udvalgets forslag, som jeg har kunnet tiltræde, skal man derimod i hovedsagen søge de påkrævede forbedringer gennemført inden for de bestående institutioners rammer.

Med henblik på det behandlingsbehov, der særlig består for den sindslidende og psykopatisk prægede del af klientelet, men også i et vist omfang for det øvrige klientel, foreslås det, at der til et par af anstalterne — formentlig én på Sjælland og én i Jylland-Fyn — skal knyttes et særligt behandlingspersonale, bestående af en psykiater, en særligt uddannet psykolog og en dagligt medvirkende forsorgsarbejder. På disse anstalter må de sværere tilfælde behandles, men det særlig sagkyndige personale forudsættes i øvrigt også at skulle

[Socialministeren.]

være til rådighed for de øvrige anstalter. Endvidere må der være mulighed for den fornødne behandling af de alkohollidende.

På de almindelige anstalter bør der også være en særlig forsorgsmedarbejder, og der må være mulighed for den fornødne lægebehandling, ligesom der altid straks ved indlæggelsen bør foretages en gennemgribende lægeundersøgelse af de indlagte. I øvrigt må der på disse anstalter med henblik på et resocialiseringsarbejde gives de indlagte en beskæftigelse, og til dette formål må der søges indrettet hensigtsmæssige værksteder med maskiner, så de pågældende kan blive vænnet til nutidens arbejdsforhold. Denne udbygning af anstaltens virksomhed forudsætter, at der mange steder finder en forbedring sted af anstaltens bygningsmæssige standard. På mange anstalter vil en modernisering tillige være påkrævet med hensyn til værelser, dagligstuer m. v.

Et led i resocialiseringsbestræbelserne er også udvalgets forslag om fuldstændig ophævelse af tvangsarbejdsanstalterne og om, at anstalterne fremtidig principielt skal drives som åbne anstalter.

Udvalget peger også på ønskeligheden af et vist efterforsorgsarbejde.

Et andet hovedproblem, som udvalget har beskæftiget sig med i sin betænkning, er spørgsmålet om afholdelsen af de med anstaltsforsorgen forbundne udgifter. Udvalget anser ikke den gældende ordning, hvorefter udgifterne — lidt tilfældigt — kommer til at hvile særlig tungt på anstaltskommunerne og visse amter, for hensigtsmæssig eller egnet til at fremme anstaltens udbygning med henblik på resocialiseringsarbejde. Jeg skal herom nærmere henvide til bemærkningerne til lovforslaget.

Der foreslås derimod en ordning, hvorefter udgifterne kommer til at hvile på et bredere grundlag, nemlig derved, at der ydes en takstmæssig betaling, som skal dække størstedelen af den faktiske udgift ved anstaltens drift, herunder udgifter til forrentning og afskrivninger, og som skal udredes dels af statskassen, dels af det mellemkommunale refusionsforbund. Også efter min opfattelse er denne ordning både mere retfærdig over for kommunerne og mere formålstjenlig med henblik på den

ønskværdige udbygning af anstalterne. For statskassens vedkommende vil byrdefordelingen principielt være den samme som hidtil, nemlig $\frac{3}{10}$ af den takstmæssige betaling, men faktisk vil udgiften naturligvis stige på grund af de forhøjede takster.

Udvalget har også stillet enkelte andre forslag, som jeg ikke finder anledning til at komme nærmere ind på her, men hvorom jeg kan henvide til lovforslaget og bemærkningerne hertil.

Sammenfattende vil jeg imidlertid gerne sige, at man fra regeringens side i det hele har fundet de fremsatte forslag rimelige og velbegrundede, og det foreliggende lovforslag er derfor også i det store og hele i overensstemmelse med udvalgets forslag. Som omtalt i bemærkningerne har man dog samtidig indføjet enkelte andre forslag med en vis tilknytning til anstaltsforsorgen. Det drejer sig om de foreslåede ændringer til forsorgslovens § 41 om tilskud til statsanerkendte arbejdskolonier og til visse andre institutioner, der tager sig af personer med sociale tilpasningsvanskeligheder.

Jeg vil gerne til slut sige, at man med vedtagelsen af dette lovforslag kun vil være nået et skridt frem mod den ønskværdige udbygning af forsorgen på dette område. Efter sagens natur må bestemmelser af denne art være rammebestemmelser. Fra socialministeriets side vil det efter lovens vedtagelse være påkrævet at udsende en ret omfattende vejledning til amter, kommuner og anstalter for at sikre, at loven bliver praktiseret efter sin hensigt, og for at ansøre til den rent faktiske udbygning af anstalterne, som vil være en forudsætning for hele nyordningen. For ministeriet vil det også blive nødvendigt at foretage mere direkte skridt til spørgsmålenes løsning, f. eks. med hensyn til placering og indretning af de særlige behandlingsafdelinger, men denne opgave er man naturligvis til fulde indstillet på at påtage sig.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Herved har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om privatbanernes pensionsforpligtelser.